

Мар'яна БУРМІЙ
студентка факультету банківського
бізнесу
Тернопільський національний
економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н., доцент Сороківська З.К.

ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В процесі своєї діяльності усі банки, незалежно від рівня та методів управління активними операціями, стикаються із проблемою, коли у кредитному портфелі з'являються кредити, за якими своєчасно не проводяться платежі, знижується ринкова вартість забезпечення, загалом виникають сумніви щодо повернення позики. Такі кредити прийнято називати проблемними.

Варто відзначити, що у сучасній практиці відсутня єдина точка зору в трактуванні поняття «проблемний кредит». Право ідентифікувати проблемний кредит та визначати ступінь його проблемності передане самим банкам. При визначенні даної проблеми, основна суть полягає у визначенні припустимого рівня таких кредитів та необхідності роботи з ними. Адже значна кількість проблемних кредитів негативно впливає на фінансову стабільність як окремого банку так і всієї банківської системи. Таким чином, очевидним стає те, що ця проблема потребує негайного врегулювання та вирішення [4].

Проблемні кредити в портфелі банку можна розділити на декілька категорій за ступенем проблемності. Для кожної з цих категорій характерні свої ознаки та індикатори, на які орієнтується банк. Так, наприклад, Міжнародний Валютний Фонд рекомендує наступну трирівневу класифікацію:

- кредити, що викликають побоювання (нестандартні), «наявна можливість збитків банку», «неадекватна сила позичальника»;
- сумнівні кредити з точки зору стягнення або повернення всієї суми через ліквідацію; імовірність збитків надзвичайно висока;
- збиткові кредити, які не мають ринкової вартості.

Зарубіжний досвід свідчить, що в добре налагоджених банківських системах питома вага проблемних кредитів становить до 3% у загальному обсязі виданих, коли ж цей показник досягає межі 7%, то вважається, що банк перебуває у кризовому становищі.

Вітчизняні банки досить часто зіштовхуються з питанням проблемних кредитів. Так, наприклад, в період до 2008 року на фоні росту фінансового сектору значна кількість кредитів видавалась у валюті без належного аналізу платоспроможності клієнтів. Обвал гривні в кінці 2008 спровокував стрімке зростання неплатежів, що в свою чергу призвело до зростання кількості проблемних кредитів (в окремих банках до 80-90%). На кредити видані в період 2013-2014 років впливовими були політична криза та початок військових дій, внаслідок чого країна втратила разом з частиною своєї території частину активів у тому числі і фінансових разом із банківськими інститутами, їх філіями та кредитними портфелями. На кредити видані починаючи з 2015 року мав вплив девальваційний шок та чергове зниження доходів позичальників, що в свою чергу спровокувало ріст проблемних кредитів [2].

Варто зауважити, що у 2017 році Україна встановила світовий рекорд за кількістю проблемних кредитів – понад 58%. Так станом на 1 березня 2018 року частка проблемних кредитів дещо скоротилась і становила 56,2%, що на 0,4 процентних пункти менше ніж у січні цього ж року [1].

Проблемні кредити несуть серйозну загрозу для нормального функціонування банківської системи України. Серед основних негативних наслідків цього явища можна виділити наступні:

- загроза неплатоспроможності та зниження репутації банку;
- фінансові збитки від недоотримання суми кредиту та від недоотримання відсотків за кредитом;
- погіршення якості активів банку та потреба у формуванні нових резервів;
- загроза відпливу з банку висококваліфікованих працівників через зниження можливостей їх матеріального стимулювання;
- замороження коштів у неприбуткових активах банку;
- зменшення власного капіталу банку внаслідок падіння ринкової вартості його акцій.

Для того аби уникнути всіх вище перелічених негативних наслідків, необхідно виділити шляхи подолання проблемної заборгованості усіх вітчизняних банків. Для прикладу, В. Міщенко виділяє наступні:

- застосування інноваційних технологій та методик для оцінки платоспроможності клієнтів;
- формування єдиної бази кредитних історій;
- поширення практики купівлі проблемних кредитів компаніями-колекторами, застосування факторингу (актуальним є створення єдиної компанії – санаційного банку від НБУ, проте обговорення цього питання на загальнодержавному рівні триває донині);
- формування достатніх обсягів резервів під заборгованість;
- вибір та реалізація моделі реструктуризації проблемних активів у банківській сфері;
- спрощення механізмів продажу, передачі, списання активів, у тому числі у межах проведення досудових процедур;

- посилення нагляду за діяльністю банків і введення такої ж системи щодо небанківських установ [3, с. 16].

Застосування зазначених заходів дозволить мінімізувати кредитні ризики у банківській сфері, зменшити кількість проблемної заборгованості та відповідно забезпечити економічне зростання держави.

Отже, банківська практика засвідчує, що усі банки в процесі своєї діяльності зіштовхуються з проблемою обслуговування боргу позичальниками, що в свою чергу призводить до виникнення проблемних кредитів. Проблема кредитна заборгованість є основним фактором зростання кредитного ризику, а її різке збільшення може негативно вплинути на платоспроможність банку. У зв'язку з цим особливого значення набуває підвищення ефективності управління проблемними кредитами, яке у свою чергу, неможливо здійснити без чіткого розуміння сутності проблемного кредиту та класифікації його видів.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123133.
2. Клименко Д. Б. Можливості банків по роботі з проблемними кредитами, 2016 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search>.
3. Міщенко В. Реструктуризація кредитів в умовах кризи: світовий досвід і можливості застосування в Україні / В. Міщенко, В. Крилова, М. Ніконова // Вісник НБУ. – 2009. – № 5. – С. 12-17.
4. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. / Л. О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
5. Слобода Л. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період / Л. Слобода, Н. Дунас // Вісник НБУ. – 2011. – №4. – С. 46 – 51.